

Kristina Strachová, Morální časopisy pražského osvícenství. Srovnání a literární analýza „Die Sichtbare“ a „Die Unsichtbare“, diplomová práce Pedagogická fakulta JU v Českých Budějovicích 2010.

Posudek vedoucího diplomové práce

Přítomná práce se věnuje tématu, které je v české historiografii zanedbávané. Morální týdeníky představovaly v německy mluvící části Evropy velmi rozšířený žánr, který měl silnou úlohu v šíření osvícenských myšlenek. V tomto smyslu není zcela vyjasněna odlišnost morálních týdeníků od jiných periodik, které sledovaly podobný cíl. Máme na mysli např. Engelův filozofický časopis *Philosoph für die Welt*, či *Berlinische Monatschrift*, nebo zednářské časopisy *Journal für Freimaurer*, *Orpheus* aj. V habsburské monarchii se žánr morálních týdeníků začal objevovat od 50. let 18. století ve Vídni, v Praze začaly první vycházet až v 70. letech 18. století.

V českém výzkumu se této otázce věnoval jako první germanista Arnošt Kraus počátkem 20. století. V době marxisticko-leninského paradigmatu však téma upadlo do zapomnění, neboť nezapadalo do teze, která osvícenství viděla jako jen jako důležitou fázi v pokroku lidstva ke „vědeckému světonázoru“. Německy psané morální týdeníky upadly v zapomnění také proto, že se marxistická dogmata spojila s nacionalistickým pojetím českých dějin, kde němečtí spisovatelé a filozofové vypadali jako exponenti cizácké kultury. Paradoxně se však téma objevilo v ambiciózní interpretaci českého osvícenství od sovětského historika Alexandra S. Mylnikova ze 70. let. V poslední době se k tématu obrátili pozornost germanisté Helga Meise a Michael Woegerbauer. V obou případech se jedná o literární historiky, kteří se zabývají německy psanou osvícenskou literaturou v Čechách, oba také napsali o tématu rozsáhlé a podnětné syntézy. Jejich práce jsou však koncipovány jako syntézy, kde na morální týdeníky zbývá jen málo prostoru, navíc jejich syntézy zatím nevyšly tiskem, avšak jejich rukopisy byly v této kvalifikační práci využity. Úkolem Kristýny Strachové bylo, podívat se podrobněji na dva první pražské morální týdeníky a provést jejich zevrubnou obsahovou a stylistickou analýzu. V Krausově klasické studii, ani v obecně zaměřených pracích A. Mylnikova, H. Meise a M. Woegerbauera není obsahu morálních týdeníků věnována dostatečná pozornost.

Autorka se práci nejprve věnuje velmi rozsáhlému vylíčení stavu bádání a širokému evropskému vývoji zkoumaného žánru. Prokazuje při tom znalost německy i anglicky psané historiografie. Výklad zabírá možná až příliš velké šíře, když do něj začleňuje také

ikonografické ztvárnění ctností v barokním umění podle návodu, který dal barokním umělcům italský teoretik Cesare Ripa. Ve srovnání s jinými diplomovými pracemi však nepřesahuje tento úvod únosnou míru a drží se ústředního tématu diplomové práce. Pražské časopisy představuje Strachová podle Karusovy studie, z níž čerpá také informace o identitě jednotlivých autorů. Poté přechází k formálnímu vymezení znaků žánru dle W. Martense a zkoumá, zda také pražské týdeníky splňují tato kritéria.

Nové původní výsledky, získané studiem obou týdeníků, se objevují v 4. části diplomové práce. Kristina Strachová se zaměřuje způsoby vzájemné komunikace mezi časopisy a se čtenářem, na typ vypravěče a v neposlední na tematickou osnovu obou časopisů. V některých bodech objevuje pozoruhodné odlišnosti mezi oběma médii. Nejdůležitější jsou však zjištění o námětech literárních příspěvků v obou týdenících, jež byly spíše literárními almanachy. Ukazuje v nich, že časopisy vskutku popularizovaly principy osvícenské morální filozofie, které představovaly formou mravoučných povídek, fiktivních dopisů i básní.

Mezi nedostatky bych zmínil některé drobné formální chyby. Především zbytečné a špatně provedené odkazy na internet. Nezdařilo se také anglické rezumé, které mi kvůli dramatickému zakončení práce autorka neposkytla ke kontrole. Naopak je třeba vyzdvihnout především volbu tématu, které přesahuje úroveň regionální jihočeské historiografie a přináší nové informace k opomíjenému aspektu českého osvěcenství. Předností práce je také fakt, že autorka zvládla práci s jazykově náročnou zahraniční literaturou i práci s jazykově obtížnými historickými texty.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou

výborně

České Budějovice 31. 5. 2010

PhDr. Ivo Cerman, Ph.D.